

בניגוד למפלגה פאשיסטית, בה כל כוחות השלטון זורמים למעלה למטה, השלטון הבלעדי של מפא"י מחולק בין אלפי אנשים, אשר בידי כל אחד מהם חלק גדול או קטן של השלטון. מבחינה זו נכונה ההשקפה (שנעשתה לא פעם בעמודים אלה), בין מבנה מפא"י לבין מבנה מטר האצילים בתקופה הפיאודלית. במשטר זה היה המלך רק "ראשון בין שווים", והחלק שלטון המעשי של דוכסים, רוזנים ואבירים, כל אחד מן הדוכסים והרוזנים שלט על שטח מסוים שלטון בלעדי למעשה, והכרעות חשובות יכלו להתקבל רק באסיפה כללית של כל גדולי המדינה.

נתייחס שלכל דוכס, ולכל קבוצה של דוכסים, אינטרסים שונים, שאינם מזדהים תמיד עם האינטרסים של דוכסים אחרים, או של המלך, היה קיים במשטר זה מישחק מתמיד של כוחות. במישחק זה לא היו חזיתות נוקשות, ואף לא סיעות קבועות. מדי פעם ניצרו קבוצות של דוכסים שלהמו למען אינטרס משותף — ולא פעם התפלגה קבוצה כזו כבר למחרת יום הניצחון, והחל מאבק בין שותפיה לבין עצמם.

במצב כזה היה קשה מאד להינבא מראש מה יהיה הרכב הכוחות היריבים בכל מאבק מסוים שהוא. הכל היה גמיש. עוד יותר קשה היה לנבא את הרכב הפלגים היריבים במקרה של מות המלך והצורך לבחור במלך חדש.

בכל זאת היו קיימים גם במשטר זה פלגים קבועים, פחות או יותר, של דוכסים בעלי אינטרסים משותפים. הוא הדין לגבי מפא"י. קיימים בה קצת כחציתית ריסר גורמי-כח עיקריים, וכחריסר גורמי-כח משניים. העירכות הכוחות האלה בכל מקרה שהוא — היא המביאה לידי הכרעה.

סיעת בן-גוריון

ה קבוצה החשובה ביותר ברגע זה במפא"י היא סיעתו של דיויד בן-גוריון. זוהי סיעה מס' 1.

כל המדברים על "קבוצת צעירים", כאילו היו דיויד, פרס ושות' ברגע זה גורמי-כח עצמאי, בלתי-תלוי בן-גוריון, שוגים בהיות. אין "קבוצת צעירים" בתור שכזו. ישנה סיעתו של דיויד בן-גוריון, אשר צעירים מסוימים שייכים אליה ומקחיב להיבנות בה.

בן-גוריון ולהרחיקה מסיעת לבון. אולם לראשי הקבוצה יש רקע משותף רחב עם ראשי סיעת לבון, והם מזדהים עם לבון במידה רבה. במיוחד נכון הדבר לגבי הורוביץ וספיר. שר המסחר והתעשייה הוא אויבו המושבע ביותר של שמעון פרס, שהיה יורשו כמנהל משרד-הבטחון.

בשני המאבקים האחרונים — בעית קופת-חולים ובעית הרכב הקואליציה — פעלו סיעת לבון והסיעה הכלכלית בשיתוף מלא.

מרכז-הכוח של קבוצה זו: המנגנון הכלכלי של המדינה, השליטה על אוצר המדינה, התכנון הכלכלי ומערכות הפיתוח. כראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית שולט לוי אשכול גם על החקלאות בצורה הרבה יותר יעילה מאשר שר-החקלאות משה דיין. כי מחלקה זו, והמרכז החקלאי, הן כמעט רשויות דיקטטוריות.

סיעת שרת

ה כוח והחולשה של הקבוצה הרביעית, קבוצת משה שרת, זהים עם הכוח והחולשה של שרת עצמו.

מצד אחד שרת הוא עצמאי כלפי בן-גוריון, שסילקו מן השלטון. מצד שני שרת הוא בעל אופי חלש — דבר המתבטא, בין השאר, במסירת בית ברל (שהוא שליט עליו) לניהול פעולות קבוצות הצעירים — הן הצעירים מטעם והן הצעירים-שלא-מטעם. שרת הוא איש גאוותן, יותר מכפי שהוא איש עקבי וחזק.

עם סיעה זו אפשר למנות אנשים כמו הרצל ברגר ודיויד הכהן. אך גורלה קשור בגורלו האישי של שרת, מס' 2 ברשימת מפא"י לכנסת, הנהנה עדיין מפרסטיגיה רבה בשורות מפא"י, אך החסר בסיס-כוח ממש.

סיעת הערים

ה קבוצה מסוג אחר לגמרי היא זו שהשתלטה השבוע על מזכירות-המפלגה, עם כניסתו של יוסף אלמוגי לעמדת-כוח זו.

דיין

פרס

אבן

שרת

אלמוגי

ספיר

זוהי קבוצה של שליטים-מקומיים — אבירים בעלי אחוזות מקומיות, המפוזרות בכל הארץ. בראש קבוצה זו עומדים **שרגא נצר**, השליט על מנגנון-מפא"י בתל-אביב, ו**יוסף אלמוגי**, המנצח על מערכת-הבחירות עטורת-הניצחון של מפא"י להסתדרות ולכנסת.

אלמוגי לא קיבל תיק בממשלה מפני שהוא נמצא ברשימה השחורה של בן-גוריון, מאז הפר את מרותו בסכסוך אתא. אולם גם בלעדי זאת עלייתו של אלמוגי מהירה וכמעט מסחררת. האיש, שעוד לפני כמה שנים היה רק נושא-כלים של אבא חושי, התפתח במידה רבה, כנראה גם מבחינה פנימית. בריחתו מחיפה יכולה להתפרש גם כהתרחקות פנימית משיטות חושיסטאן. אולם לאלמוגי עדיין השפעה רבה על המנגנון המפלגתי בחיפה.

לקבוצת-הערים שייכים אנשים **כיונתן להב**, מזכיר מועצת פועלי חיפה; **אורי אלפרמן**, המועמד לתפקיד מזכיר מועצת פועלי תל-אביב; **ישראל פינברג**, סגן ראש עיריית פתח תקוה; **יצחק שפירא**, מזכיר המרכז החקלאי; **מנחם כהן** מתל-אביב; **אביגדור עשת** מחיפה; **משה ברעם** מירושלים; **מרדכי פורקיס** מכפר-סבא; **בר חיים** מחיפה; **זיגמונד הרנינג** מן הועד הפועל; **יהושע רבינוביץ**; **זאב יזנד**; **מאיר זילברמן** ועוד.

התכונה העיקרית של סיעה זו שהיא מבוססת על הפועלים העירוניים, ועל כן יש לה יסוד רב לשתף פעולה עם שליטי ההסתדרות. אולם היא חסרה אופי אינטלקטואלי ועקביות רעיונית. היא פוחדת מבן-גוריון ונאמנה לו. על כן היא לוחמת בקבוצות הצעירים של אשר ילדיו ואברהם עופר, אך לא בצעירים-מטעם, הנהנים מחסות בן-גוריון. בתל-אביב הקימה בשעתה גוש עם פרס נגד שאר הצעירים.

היא מבקשת למצוא לשון משותפת עם משה דיין ושמעון פרס, ומצד שני עם פנחס לבון ומרדכי נמיר. האחוזות המקומיות של קבוצה זו מצטברות יחד לכוח רציני, מעניקות לה מעמד של סיעה חשובה.

הכוחות העצמאיים

ב צד הפיעות העיקריות האלה, קיימות דוכסיות עצמאיות רבות, קטנות וגדולות, שכוהן יקח חלק ניכר בכל הכרעה.

התנועת המושבים היא גורם חשוב כזה. אף ששרי-החקלאות הוא בן-משפחה מושבית, אין פרוש הדבר כי התנועה ערוכה מאחוריו אוטומטית. קיימים בה כוחות ניכרים שישתדלו לצרף את התנועה בחזית נגדית, בהכרעות מסוימות.

איחוד הקיבוצים והקבוצות הוא גורם מסוג דומה. הוא קרוב לאגף לבון מפני שדעות פרס ודיין מנוגדות כמעט לעצם קיומו. אולם הוא נאמן גם לדיויד בן-גוריון.

האיגוד המקצועי יכול אולי להיחשב לגורם דומה, מכיון שאין לשייך אותו אוטומטית לסיעת צמרת ההסתדרות. אולם הוא קרוב לסיעה זו במידה המכתיבה לו ברית קבועה.

ישנן סיעות-שלא-איש אחד. סיעות אלה שומרות על עצמאות מסוימת אם מפני שהאיש ניטראלי מטבעו, ואם שטרם החליט לאיזו סיעה כדאי לו להצטרף. האנשים העיקריים מסוג זה:

אבא אבן, הקרוב מאד לסיעת בן-גוריון, עד כי נדמה לעתים שהוא שייך אליה, אך שסיעת לבון טרם איבדה את תקותה למשכו לצידה ולגייסו נגד דיין ופרס.

ככור שיטרייט, שאין לו כוח ממש, והשומר על ניטראליות, אף שהמטרה עצמה משולבת בסיעת בן-גוריון, באמצעות המפקח הכללי **יוסף נחמיאס**, מאנשי פרס.

אבא חושי, שליט חושיסטאן, השומר על ניטראליות והירה אך העשוי לזרוק את כוחו על אחת מכפית המאזניים בשעת ההכרעה, תמורת חלק בשלל.

קבוצות הצעירים

ב עוד שאין כל אפשרות לדבר על "סיעת הצעירים" כאילו היתה גוף אחד, הרי יש צורך להביא את הקבוצות השונות של הצעירים בחשבון המאבק הפנימי.

(המשך בעמוד 21)

המיוחד בצעירים אלה הוא שבניגוד לתפקיד המקובל של צעירים בעולם, אין הם מורדים בשלטון, אלא להיפך, הם נושאי השלטון. ניתן לכנותם "צעירים מטעם", צעירים, הנהנים מחסותו האישית של בן-גוריון ושעלו לגדולה הודות לסיועו המפורש — בניגוד לצעירים אחרים במפלגה.

לסיעה זו שייכים השרים **משה דיין** ו**גורא יוספסל** (שאינו מן הצעירים בגילו) וסגן-השר **שמעון פרס**. אחד מאנשיה החשובים ביותר הוא **יצחק לבון**, סגנו שונא-הפרסומת של ראש-הממשלה, המושך בתוטים רבים מאחורי הקלעים (השליט על הדרך לאוון "הזקן"). בן-גוריונאים אחרים: **ארחנן ישי**; **טדי קולק**; **שמואל אביעד**, מנושא-כליו של דיין; **דוקשי נסיהו**, האידיאולוג; **שמואל גל**, בתל-אביב.

לרשותו של סיעה זו עומדים תאישלטון חשובים. היא חולשת למעשה על כל מערכת-הבטחון, כולל מנגנון-החושך על כל הסתעפויותיו (למשל בדואר), המשטרה, על חלק מיחסי-החוק, על חלקים גדולים של המנגנון הממשלתי. היא שליטה על הרדיו, ובעקיפין על רוב העיתונים הבלתי-תלויים בארץ, מכיון שכמעט כל העיתונאים המשרתים את מפא"י בעתונות אלה קשורים עם ראשי סיעה זו.

מרכז-הכח של סיעה זו הוא בממשלה. אפשר לכנותה כסיעה הממשלתית.

סיעת לבון

ה קבוצה השנייה היא המרוכזת מסביב ל**פנחס לבון**, ומרכז כוחה בצמרת ההסתדרות העובדים הכללית.

התבצרותה של קבוצה זו בהסתדרות אינה פרי המקרה. נסיונו של לבון להיאחו בממשלה — בימי היותו שר-הבטחון — עלו בתוהו מכמה סיבות. אחת מהן היתה כי הבסיס הרעיוני של קבוצה זו (כפי שיתואר להלן) אינו מקנה לה זיקה למנגנון הממלכתי, אך מתאים לשלטונה בהסתדרות.

לקבוצה זו שייכת למעשה כל הנהגת ההסתדרות וכמה מעסקני מפא"י האחרים. הדמויות העיקריות: **ראובן ברקת**, ראש המחלקה המדינית של ההסתדרות; **ארחנן בקר**, ראש האיגוד המקצועי; **לוי יצחק הירושלמי**, דובר ההסתדרות; **יונה כסא**; מאיר מנצל.

אף שלבון לא הפר את הקו שנקבע בממשלה בעניני שכר, ועשה את הכל כדי לתאם את מדיניות ההסתדרות לזו הממשלתית, הרי הוא חולש על דוכסות בלתי-תלויה, שאינה כפופה למרות בן-גוריון. זוהי עמדת-הכוח העצמאית החשובה ביותר במדינה, בעלת כלים כלכליים אדירים.

מרכז-הכוח של קבוצה זו: האיגוד המקצועי החולש על ציבור הפועלים הגדול, קופת-החולים, הסרסס הכלכלי האדיר של ההסתדרות, עתוני ההסתדרות (דבר ועוד). עם שבירת עצמאותם של ההגלת סולל-בונה, המשביר המרכזי ותנובה, הידק לבון את מושכות השלטון בדוכסותו, ערך אותה לקרב.

הסיעה הכלכלית

ה קבוצה השלישית היא זו החולשת על המנגנון הכלכלי של המדינה. גם זו דוכסות רצינית ביותר.

ראשי סיעה זו הם ארבעת השרים הכלכליים של הממשלה האחרונה — **לוי אשכול**, **פנחס ספיר**, **פריץ נפתלי ומרדכי נמיר** — ונגיד בנק ישראל, **דיויד (דולק)** הורוביץ.

זהו הרכב אישי חזק מאד. ספיר הוכיח את כוחו האישי במערכת-הבחירות האחרונה, ועל חשבונו זוקפים במידה רבה את הניצחון. נפתלי נחשב למוח הכלכלי הרציני ביותר של מפא"י.

פרישתו של נמיר מן הממשלה והשתלטותו על עיריית תל-אביב מחזקות את הסיעה במידה ניכרת. כי ראש עיריית תל-אביב שולט גם הוא על עמדת-כוח עצמאית, שאינה כפופה למרות הממשלה. יש לו חופש-תמרון רב, והוא יכול להפעיל את כוחו באופן חופשי.

הגורם המלכד העיקרי של קבוצה זו הוא תפיסה כלכלית משותפת. תפיסה כלכלית זו, המתרחקת יותר ויותר מתפיסות סוציאליסטיות שיגרתיות, היתה יכולה לקרב אותה לסיעת